

Oske-päivät 20.08.2008 Vaasa – Lastensuojelun substanssiryhmän muistio

Osallistujat:

Paula Ylönen
Eija Vikman
Pia Lahtinen
Johanna Antikainen
Erja Saarinen
Hanna Heinonen
Harry Lunabba
Johanna Metsälä
Tiina Muukkonen
Eivor Söderström
Riitta Niemi

Arja Honkakoski
Paula Uusi-Hakala
Katri-Helena Santala
Elina Syrjänen
Ritva Salpakoski
Sinikka Olmiala
Britt-Helen Tuomela-Holti
Pamela Antila
Heidi Gerdt
Pekka Ojaniemi
Kerttu Vesterinen

Työryhmässä olivat edustettuna kaikki osket paitsi Pikassos, Sonetbotnia ja Vasso.

Puheenjohtaja: Kerttu Vesterinen Poske

Sihteeri: Pekka Ojaniemi Poske

Valtakunnallisesti ollaan nimittämässä sosiaalialan asiantuntijafoorumia, jonka puheenjohtajana toimii Pirjo Sarvimäki. Foorumiin toivotaan nimitettävän edustaja lastensuojelun kehittämisyksiköistä.

Marjo Hannu-Jama Nopuksesta on koonnut ajankohtaisen katsauksen lasten- ja nuorten hyvinvointipolitiikan tavoitteista ja strategioista sekä lastensuojelun kehittämissuunnitelmista Pohjoismaissa. Hannu-Jaman yhteenvetoa voidaan hyödyntää osaamiskeskuksien lastensuojelun kehittämistyössä. Esitys liitteenä.

Hanna Heinosen alustus uuden lastensuojelulain toimeenpanosta ja seurannasta (esitys liitteenä)

Uudet lastensuojelutilastot ovat ilmestyneet. tuore tilasto on vielä vanhan lastensuojelulain aikaisesta toiminnasta. Kiireelliset ja vastentahtoiset huostaanotot ovat lisääntyneet. Huostaanotoista 70% tapahtuu kiireellisten huostaanottojen kautta, mikä on suuri haaste suunnitelmalliselle työlle.

Hallinnonalojen yhteistyö on uuden lain keskiössä. Uusi laki edellyttää kuntia tekemään **lastensuojelun suunnitelman**. Suurilla kaupungeilla suunnitelmat ovat valmisteilla. Vantaan kaupungin lastensuojelun suunnitelma on löydettävissä Vantaan nettisivuilta. Kunnat eivät ole vielä täysin mieltäneet suunnitelmien tarjoamia mahdollisuuksia. Suunnitelmat ovat usein liian abstrakteja. Konkreettisemmat suunnitelmat olisivat helpommin hyödynnettävissä esim. resursoinnin ja ennakkoinnin välineenä.

Ehkäisevä lastensuojelun osalta haasteena määrittely. Lastensuojelun osalta on valmisteilla opas terveydenhuollon arkipäivää varten, missä mukana myös ehkäisevään lastensuojeluun liittyvää määritelmää. Ehkäisevään lastensuojeluun liittyvä eräs keskeinen kysymys koskee ehkäisevän

lastensuojelun johtamista. Helsingissä on kehitteillä varhaisen tuen johtaminen osana varhaisen tuen tiimien toimintaa.

Lastensuojelun asiantuntijaryhmien perustaminen on lähtenyt käyntiin ainakin suurissa kaupungeissa.

Lastensuojelutarpeen selvitysten toteutuminen osalta lapsen osallisuuden ja edun toteutuminen on iso tutkimuksellinen haaste. Mikä on lapsen etu päätöksenteossa ja miten saadaan todennettua lapsen ja nuoren osallisuus.

Asiakassuunnitelmien toteutumisen osalta eräs tärkeä kysymys liittyy vanhemmille tehtävään suunnitelmaan ja sen merkitykseen.

Lähiverkoston huomioiminen. Lähiverkosto selvitettävä myös muulloin kuin asiakkaan halusta tai suostumuksesta.

Päätöksenteko. Hallinto-oikeudet ovat saaneet lisämäärärahaa. Miten päätösten kulku sosiaalitoimen ja hallinto-oikeuden välillä menee ja millainen rooli hallinto-oikeudelle annetaan, jotta sosiaalitoimen asiantuntemus myös säilyy. Hallinto-oikeuden näkökulmasta päätökset on pääsääntöisesti hyvin valmisteltuja. Käsittelyajat ovat liian pitkiä.

Eräitä keskeisiä lastensuojelulain osalta seurattavia asioita ovat esim. osallisuus. Myös monikulttuurisuuden merkitystä lastensuojelussa olisi seurattava ja selvitettävä.

KESKUSTELU

Lastensuojelun asiantuntijaryhmien perustamisen on kuntien velvoite. Oulussa kaupunki on perustanut työryhmän ja myy palveluja seutukunnan kunnille. Jyväskylässä toimii lastensuojelun kehittämisyksikön koordinoima asiantuntijaryhmä. Käsittelyaika ryhmään on varattava vähintään kahta viikkoa aikaisemmin. Tällä hetkellä koko loppuvuosi on jo varattu. Käsiteltävänä on yksi tapaus kuukaudessa. Kaksoismiehityksen avulla on periaatteessa olemassa valmius kahden tapauksen käsittelyyn kuukaudessa.

Eräs keskustelua herättävä kysymys on se, kuka arvioi, millaisia tapauksia tuodaan käsiteltäväksi ryhmään; käytetäänkö ryhmää vain leimasimena esim. selkeässä huostaanottotapauksessa. Sosiaalityöntekijän tulisi itse arvioida, tarvitseeko tukea asiantuntijaryhmältä. Uudessa ls-laissa (14§) kunnat velvoitetaan huolehtimaan siitä, että lapsen asioista vastaavilla sosiaalityöntekijöillä on käytettävissään moniammatillinen asiantuntemus. Esimerkiksi Helsingissä erillinen arviointilautakunta arvioi työryhmään menevät tapaukset. Moniammatillinen työryhmä voi toimia kokemattoman työntekijän tukena. Pienissä kunnissa lastensuojelussa tulee eteen monenlaisia tilanteita. Sosiaalityöntekijöiden kokemuksia asiantuntijaryhmien toiminnasta olisi hyvä seurata, samoin lapsen edun toteutumista.

Lastensuojelun suunnitelma

Lastensuojelusuunnitelmien eräs keskeinen haaste liittyy tiedontuotantoon ja siihen, miten se mahdollistaa tietoon perustuvan lastensuojelun toteuttamisen. Näyttää siltä, että kunnissa nykyiset valtuustot eivät lähde liikkeelle lastensuojelusuunnitelmien suhteen. Tämän syksyn kuntavaalit voisivatkin olla hyvä ajankohta valmistella suunnitelmat uusien valtuustojen hyväksyttäväksi. Suunnitelmien valmisteluun liittyy kysymys siitä, kenen vastuulla on valmistelevan työryhmän

koollekutsuminen kunnassa. Lastensuojelusuunnitelman valmistelussa tulisi ensin ratkaista prosessit ja sitten hallinnolliset kuviot ja kytkeä valmistelu Paras-hankkeeseen.

Tutkimusta ja selvittelyä vaativia asioita

- Kiireellisesti huostaan otettujen lasten tarinat vaatisivat tarkempaa selvittelyä. Mihin ratkaisut perustuvat ja miksi lastensuojelussa reagoidaan niin myöhään. Tässä olisi narratiivisen tutkimuksen paikka. Selvittelyä vaatisi myös se, kuinka paljon avohuollon työtä ollut ennen kiireellistä huostaanottoa.
- Lastensuojelutarpeen selvitysten tekemisen ja selvityksissä esitettyjen ehdotusten toteutuminen vaativat tutkimusta.. Työntekijöillä on osaamista ja halua tehdä selvityksiä, mutta kunnissa on resurssipula. Kentällä on myönteinen suhtautuminen selvitysten tekemisen. Kentällä on koulutettu paljon henkilökuntaa. Arkirealismi iskee kuitenkin vastaan, resurssit, virkojen täyttökielto.
- Vireillä oleva sektoritutkimushanke on tuottamassa lastensuojelutarpeen selvityksiin liittyvää tietoa. Kuntien tulisi myös itse seurata selvityksiä.
- Lastensuojeluilmoituksiin reagoimista, esim. aikaa tulisi selvittää. Voisiko ilmoituksiin reagoida nopeammin? Selvittelyä vaatii myös peruspalvelujen toteutuminen. Tukitoimia voi joutua odottamaan liian kauan, vaikka perhe olisi valmis ottamaan tukea vastaan. Lastensuojelu psykiatrisen hoidon korvaajana vaatii myös selvittämistä.
- Käsitteellistä selventämistä vaatii varhaisen vaiheen työskentely lastensuojelussa.
- Lähiverkoston kartoittaminen vaatii myös selvittämistä. Läheisneuvonpidon käyttö lastensuojelussa vaatii tarkempaa tutkimusta.
- Lastensuojelutarpeen selvitykseen liittyvät teemat tuntuvat hävittävän alleen muun lastensuojelun. Esimerkiksi jälkihuolto vaatisi mm. koulutuksellista panostusta. Mikä on riittävä jälkihuolto? Lastensuojelun ostopalvelut ovat alue, jota pitäisi selvittää.
- Ehkäisevän lastensuojelun ja yksilökohtaisen lastensuojelun rajapinta vaatii selvittelyä.
- Huostaan otettujen lasten vanhemmille ollaan rakentamasta omaa verkostoa, jossa mukana on ainakin Sininauhaliitto.
- Soccan alueella ollaan tekemässä lastensuojeluun liittyvää käytäntötutkimusta. Tiimipalavereita havainnoimalla pyritään pääsemään kiinni lastensuojeluilmoitusten käsittelyyn, asiakkuuden aloitusvaiheeseen ja siihen miten lapsi pääsee palvelujen pariin.

Lastensuojelun oske –verkoston tehtävä

Osaamiskeskuksilla on omat alueelliset roolinsa lastensuojelun edellytysten luomisessa. Alueelliset lastensuojelun tilanteet voisivat välittyä Hanna Heinoselle osaamiskeskusten lastensuojeluverkoston kautta.

Kehittämisyksiköiden lastensuojeluverkoston ja osaamiskeskusten lastensuojeluverkoston yhdistäminen on tarpeen.

Osaamiskeskusten lastensuojeluverkosto kokoontuu seuraavan kerran 4.11.2008 Helsingissä.

Lastensuojeluverkoston puheenjohtajana jatkaa tulevan vuoden ajan Pikassos (Marianne Aalto-Siiri). Sihteeriys siirtyy Poskesta Koskeen, sihteerinä toimii syksyn 2008 Pia Lahtinen.